

شهر زیرزمینی کاریز کیش

شهر زیرزمینی کاریز کیش ، شهر زیرزمینی کاریز ، شهر زیرزمینی کیش ،
جاذبه های کیش ، دیدنی های کیش

قنات قدیمی کیش با طول پانزده کیلومتر که در طول دو رشته از منطقه صفین و فرودگاه تا محل فعلی مجموعه فرهنگی سیاحتی شهر زیرزمینی کیش به سه رشته تبدیل می شود و از این محل مجدداً با تبدیل به یک رشته، به شهر قدیمی حریره می ریزد. در طول مسیر این قناتهای قدیمی تعداد زیادی چاه برای برداشت آب وجود دارد که نشان دهنده آن است که در این قنات آب هم به صورت ساکن و هم به سمت مظهر قنات جریان و حرکت داشته است. از آب این قنات برای مصرف آبیاری فضای سبز و مصرف شرب ساکنین استفاده می شده و در عین حال کشتی ها نیز از آب جزیره کیش برای مصرف و فروش و یا معاوضه با اجناس دیگر در کشورهای حاشیه خلیج فارس استفاده می کردند. آب شیرین کاریز حاصل از بارندگی های فصلی جزیره است که از مرجانها به صورت یک فیلتر طبیعی عبور و در لایه گل مارن جریان پیدا می کند.

گل مارن نوعی گل رس است که در حالت طبیعی نرم و انعطاف پذیر بوده و چنانچه در معرض هوا قرار گیرد خشک و محکم می شود. در مجموعه فرهنگی سیاحتی شهر زیر زمینی کیش (کاریز) جهت حفاظت از این گل ارزشمند دیوارهایی جلوی آن کشیده شده است. از گل مارن علاوه بر استفاده های درمانی برای درد مفاصل با ترکیبات اضافی برای تولید آجر، کوزه و سیمان مورد استفاده خاص قرار می گیرد. نکته قابل توجه این است که این کاریزها به طوری استادانه و ماهرانه به دست ایرانیان باستان حفاری شده که با شیبی ملایم در طول پانزده کیلومتر حرکت، هم از آب آن جهت آبیاری استفاده شده و هم امکان برداشتن آن با چیزی شبیه به دلو نیز فراهم بوده است. پایابها مکانی پیش بینی شده برای فراهم شدن امکان برداشتن آب از کاریز است که در طول مسیر کاریز شش پایاب وجود دارد که یکی از آنها در مجموعه فرهنگی سیاحتی شهر زیرزمینی کیش موجود و قابل مشاهده است. در گذشته دور اهالی بومی نشین جزیره کوزه به دوش از این محل آب شرب خود را تامین می کرده اند. قدمت این پایابها به بیش از ۸۰۰ سال می رسد.

در گذشته دور ، به خصوص قرون پنجم و ششم هجری که جزیره کیش مرکز تجارت خلیج فارس و دریای عمان بوده آب آشامیدنی جزیره کیش برای مصرف کشورهای حاشیه خلیج فارس از ارزش بسیار بالایی برخوردار بوده است. سقف مرجانی کاریز کیش به قطر هفت متر که زمانی بستر دریا بوده، مملو از صدف ها و آبزیانی است که هم اکنون به صورت فسیل در سقف مرجانی مجموعه فرهنگی سیاحتی شهر زیرزمینی کیش قابل مشاهده است. آزمایشهای انجام شده در دانشگاه مونیخ آلمان بر روی فسیلهایی که از سقف مرجانی تونل به دست آمده نشان می دهد این سقف بین ۵۳ تا ۵۷۰ میلیون سال قدمت دارد و شناسنامه انواع مختلف آن در موزه شهر زیر زمینی کیش (کاریز) به نمایش گذاشته خواهد شد. اگر با دقت بیشتری به این فسیلها نگاه کنید لاکپشتی را می بینید که از ۵۷۰ میلیون سال قبل خود را برای امروز ما جاودانه کرده است. شهر زیر زمینی کیش (کاریز) با توجه به ویژگیهای منحصر بفرد آن از جمله مرجانی بودن جزیره، آب شیرین قنات، هوای خنک در زیر زمین و سقف مرجانی مملو از فسیلهای با قدمت بسیار بالا در فهرست مهمترین ابنیه جهانی قرار می گیرد.

توضیحات مجموعه فرهنگی سیاحتی شهر زیرزمینی کیش (کاریز)

قسمت اول

کاریز همان قنات است با قدمتی بیش از ۵ هزار سال که ابداع آن بدست ایرانیان باستان در جهت استفاده از آبهای زیرزمینی حفر شده است. کاریز کیش با آب شیرین وگوارا حاصل از بارندگی های فصلی که سالها مرکز تامین آب جزیره و کشورهای همسایه خلیج فارس بوده، با قدمتی بیش از ۲ هزار سال در عمق ۱۴ متری این منطقه از جزیره مرجانی کیش در لایه (گل مارن) و زیر لایه مرجانی حفر گردیده و طول آن به ۱۵ کیلومتر میرسد که در گذشته های دور جهت آبیاری مزارع و آب شرب ساکنین جزیره کیش مورد استفاده قرار میگرفته و همچنین کشتی های عبوری از جزیره برای مصرف خود آبیگری و حتی برای فروش ، آب را به ساحل نشینان خلیج فارس حمل و یا با اجناس دیگر معاوضه میکردند.

چنانچه به بالا نگاه کنید بی پروا در یک روز آفتابی زیر سقفی قدم بر می دارید که آسمانش پر از ستاره هائست از فسیلهای دریائی که میلیونها سال پیش به دست خالق هستی تشکیل شده و ضخامت سقف آن به

هفت متر میرسد. با آزمایشاتی که در شهر مونیخ آلمان بر روی این فسیلها انجام شده، قدمتی از ۵۳ تا ۵۷۰ میلیون سال با اصطلاحات علمی در دوره های مختلف زمین شناسی تعیین که دارای شناسنامه نیز میباشند. در ادامه مسیر با قسمتهای مختلف این مجموعه آشنا میشوید .

قسمت دوم

سه رشته کاریز که از دو سوی جزیره (صفین و باغو) سر چشمه می گیرد به سمت این منطقه حرکت و در این محل به سه رشته تبدیل شده که مجدداً به یک رشته و سپس به شهر قدیمی حریره به مظهر میرسد که در انتهای مسیر در روی پل کشتی مشاهده خواهید کرد. در طول این مسیر ۱۵ کیلومتری ۲۷۴ حلقه چاه برای دسترسی به آب شیرین قنات حفاری شده است که ۷۴ حلقه از آن چاه ها در این مجموعه فرهنگی سیاحتی واقع شده است. نکته قابل توجه این است که این کاریز ها بطرز استادانه بدست ایرانیان باستان با شیبی ملایم در طول ۱۵ کیلومتر حفاری شده و با حفر گاو چاه هائی در بعضی از نقاط در طول این مسیر ایجاد کرده تا ضمن حرکت نا محسوس آب به سوی مظهر بتوانند در طول مسیر از این آب برای آبیاری مزارع با دلوهای مخصوص آب را از چاه ها به سطح زمین کشیده و مورد استفاده قرار دهند. چنانچه به بالا نگاه کنید یکی از حلقه های چاه را که اخیراً بصورت مخروطی فرم در لایه مرجانی به ضخامت هفت متر ایجاد شده را مشاهده می نمایند.

این مجموعه فرهنگی سیاحتی با سه انگیزه ، (آب شیرین قنات ، هوای خنک و معتدل ، بافت فسیلی سنگهای مرجانی) برای سرمایه گذار ارائه طرحی نو شد که در شهریور ماه ۱۳۷۸ در این قنات مخروبه و متروکه و در دل صخره های مرجانی در عمق ۱۴ متری تا با کار دست و آزاری مانند، تیشه و کلنگ ، بدست کارگران زحمتکش احداث گردد، که آثار آن را در سقف های مرجانی این مجموعه مشاهده می نمائید.

۱) آب شیرین حاصل از بارندگی های فصلی جزیره که از مرجانها بصورت یک فیلتر طبیعی عبور و در لایه (گل مارن) ذخیره و در زه کش قناتها جریان پیدا میکند.

۲) هوای خنک و معتدل آن که در طول سال بین ۲۲ تا ۲۵ درجه سانتی گراد میباشد.

۳) سقف مرجانی آن به قطر هفت متر، که زمانی بستر دریا بوده و این سقف مملو از صدف ها و آبزیا نهایست که هم اکنون بصورت فسیل در سقف مرجانی این مجموعه مشاهده میشود.

کاريز قدیمی که فقط حفره ای جهت هدایت آب شیرین قنات بوده ، کول (ک.ول) گذاری و حفظ شده و سپس بالای این کاريز کار احداث این مجموعه فرهنگی سیاحتی بصورتی که مشاهده میکنید شکل گرفته که در طول مسیر با معماری سنتی و کاربری های آن از قبیل بازارچه و موزه و رستوران سنتی آشنا میشوید.

سالها پیش این کاريز یا قنات، متروکه شده ، و در دست فراموشی بود. مهندس حاجی حسینی ، تهرانی مقیم آلمان در سال ۱۳۷۸ پس از ۳۲ سال دوری از وطن با عزیمت از آلمان به ایران این قنات متروکه و مخروبه را در اعماق ۱۴ متری صخره های مرجانی مورد مطالعه و بررسی قرار داد ، و با سرمایه گذاری خصوصی ، این مجموعه را که در سه (۳) فاز تعریف شده، پایه گذاری و با سنت معماری ایرانی طراحی نمود، که هم اکنون در نیمه دوم فاز دو (۲) میباشد.

قسمت سوم

در کاريز کيش فرصتی داریم تا با لایه های مختلف خاک در عمق ۱۴ متری سطح زمین آشنا شویم.

راسف مرجانی به قطر هفت متر که در خود فسیل های زیادی را جای داده .

۲لایه خاک کپراک به ضخامت حدود ۲ متر متشکل از مخلوطی از مرجان و مارن در زیر لایه مرجانی

۳مابقی گل مارن نام دارد که پیشروی آن تا اعماق دریا مشاهده میشود.

گل مارن نوعی گل رسی میکرونیزه میباشد که در حالت طبیعی نرم و انعطاف پذیر است و چنانچه ۳/۱ (یک سوم) از حجم خود که همان آب باشد را از دست بدهد شروع به ترک خوردن مینماید ، جهت حفاظت از این گل ارزشمند دیواره هائی جلوی آن کشیده شده تا رطوبت آن حفظ گردد ، با دیواره ها و آرگهائی که به سنت ایرانی ساخته شده قصد آن داشتیم تا بازدیدکنندگان را به سنت و قدمتی بیش از ۳۰۰۰ سال ببریم .

از خواص گل مارن یا (مرگل)

این گل دارای خواص درمانیست برای درد مفصل بسیار مفید و نرم کننده پوست نیز میباشد که در آینده ای نه چندان دور کلینیک گل

درمانی در کاریز برای بازدید کنندگان ایجاد خواهد شد.

علاوه بر آن با ترکیبات اضافی می توان در پخت آجر، سفال و ظروف سفالی و بهترین نوع سیمان پرتلند نیز استفاده کرد و از ترکیب آن با مواد دیگر، در جداره چاه های نفت ، و درمکمل غذائی دام و طیور و آبزیان بهره مند شد.

نقش رستم نمونه طرحی است که در آینده بر دیواره ها جاری خواهد شد، تا تاریخ ایران زمین در طول مسیر دالانها به نمایش گذاشته شود.

در انتهای همین مسیر و پشت دیوار سنگی، آبراه (A) میباشد که در سمت چپ قرار گرفته که از کنار آن عبور نمودیم. در فاز سوم این مجموعه بازدیدکنندگان در همین آبراه سوار بر قایق با داستان هفت خوان رستم حضرت فردوسی همسفر میشوند

بدین صورت که قایق هائی ساخته میشود که روی ریل در این آبراه با سرعت قابل کنترل کشیده میشوند تا بازدید کنندگان با داشتن تمرکز کافی درهفت نقطه از این آبراه داستان هفت خوان رستم فردوسی را با حرکت ، و بازی نور و صدا آشنا شوند ، و در انتهای مسیر درسرسرای مجموعه ، مکانی که هر سه آبراه ازهم جدا میشوند ، شاهد اجرای نقالی از شاهنامه فردوسی باشیم.

قسمت چهارم

پایاب و موزه

پایاب

در طول ۱۵ کیلومتر کاریز ، ۶ پایاب وجود دارد. یکی از آنها که اکنون در مقابل آن ایستاده اید دارای قدمت ۸۰۰ ساله میباشد ، در گذشته دوراهالی بومی نشین جزیره کوزه بدوش از این محل آب شرب خود را برداشت و به سطح زمین حمل می نمودند پله ها نیز بصورت کاملا قدیمی از رسوبات سیلابها تخلیه و حفظ گردیده . ابعاد چاه بالای سر شما نیز به دلیل تامین نور و هوای کافی، بزرگتر از چاه های طی مسیر در بالای پایاب حفر گردیده ،

باز دید از موزه

در این موزه که با مساحتی بالغ بر ۲۸۰ مترمربع ایجاد شده است

نتیجه آزمایشاتی که در شهر مونیخ آلمان بر روی فسیلها انجام شده به همراه شناسنامه، قدمت و دوره های مختلف زمین شناسی که انواع مختلف آنها با نام و اصطلاحات علمی به نمایش گذاشته شده، همچنین اطلاعات کاملی راجع به خلیج فارس و جزیره کیش از قبیل پیدایش جزیره کیش، فرهنگ، جغرافیای طبیعی و تاریخی و گیاهی، منابع آبی و اقلیمی و آب و هوا و مهمترین قسمت آن اسناد و مدارک و نقشه های قدیمی خلیج فارس که نشان دهنده خلیج همیشه فارس میباشد را به نمایش گذاشته اند.

مهندس حاجی حسینی با سرمایه گذاری خصوصی اقدام به ساخت این پروژه خاص نمود.

که براساس آمیخته ای از طرحی سنتی و نو بنا نموده است که در آینده در مساحتی ۶۳۰۰۰ متری در روی زمین نیز بخشهای سالن ورودی، سینما، پاریون، سالن آمفی تاتر و باز، دو قلعه باستانی، سایت بازی بچه ها و مهد کودک، هتل و سوئیت های اقامتی و باغ ایرانی احداث خواهد شد، که در این باغ معرفی اقوام مختلف ایرانی با لباسها و موسیقی محلی و نمایش های سنتی در نظر گرفته است.

قنات کیش بیش از ۲۵۰۰ سال قدمت دارد و از آب شیرین قابل شرب ساکنان جزیره را تامین می کرده ولی اکنون به یک شهر زیر زمینی شگفت انگیز بدل شده که بیش از ۱۰۰۰۰ متر مربع وسعت دارد.

کارگزاران با تجربه آن زحمت تمام طراحی های آن را کشیده و می کوشند تا در پروژه بازسازی قنات کیش که اکنون کاریز کیش خوانده می شود ضمن حفظ بافت تاریخی آن کاربری های جدیدی از این شهر زیر زمینی بدست آورند. شهر زیر زمینی کاریز در فاز یک خود به قسمتهای زیر تقسیم و قابل بهره برداری خواهد بود: غرفه های صنایع دستی ایران و جهان، رستوران سنتی و جدید، موزه سالن آمفی تاتر سالن کنفرانس، گالری های هنری.

شهر کاریز در عمق ۱۶ متری زیر زمین قرار دارد. سقف آن هشت متر ارتفاع و بیشتر سقف آن مملو از سنگواره، صدف و مرجانهایی است که با نظر کارشناسی ۲۷۰ تا ۵۷۰ میلیون سال قدمت دارد و تک تک آن شناسایی و دارای شناسنامه رسمی است. کارگزاران شهر زیر زمینی بر این باورند که دو ویژگی کاریز را در فهرست ابنیه جهانی در خواهد آورد.

اول اینکه کاریز در دل تنها جزیره مرجانی دنیا واقع است. دوم

آنکه تنها بنایی است که سقف مملو از صدفها و مرجانهای طبیعی است. صدفها و مرجانهایی که برای بازدید آنها دو راه وجود داشته ، بازدید از موزه های طبیعی یا غواصی در آبهای آزاد و اکنون کاریز فصلی جدید و استثنایی در پیش روی تمامی دوستداران طبیعت گشوده که بی واسطه خواهند توانست از بزرگترین مجموعه مرجانی بازدید کنند.

در خاتمه گفتنی است که خاکهای برداشت شده از کاریز دارای خواص درمانی زیادی است که در " گل درمانی " استفاده های فراوان خواهد داشت. این امر همراه با خدمات گوناگونی همچون تاسیس مراکز اقامتی ، تجاری و تفریحی در زمینی معادل ۶۰۰۰۰ متر مربع در روی زمین کاریز احداث خواهد گردید. زمین سطحی کاریز به پارک وسیعی بدل خواهد شد که دارای دو تپه مرتفع خواهد بود. این په ها از خاکهای برداشت شده زیر زمین ساخته شده و به چم انداز بی نظیر جزیره کیش دل خواهد شد.